

РОЗДІЛ І. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ

УДК 378.148:371.13

DOI <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-2-01>

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Єфременко А. М.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри легкої атлетики
Харківська державна академія фізичної культури
вул. Клочківська, 99, Харків, Україна
orcid.org/0000-0003-0924-0281
pierrobertlef@gmail.com*

Казак В. Ю.

*старший викладач кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
вул. Курпичова, 2, Харків, Україна
orcid.org/0000-0001-8288-1064
kazakvu@gmail.com*

Петренко В. І.

*старший викладач кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
вул. Курпичова, 2, Харків, Україна
orcid.org/0009-0009-4145-5048
petrenkovalerij088@gmail.com*

Недбайло І. А.

*старший викладач кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
вул. Курпичова, 2, Харків, Україна
orcid.org/0009-0001-5255-158X
Nedbaylo50@gmail.com*

Фоменко В. В.

*викладач кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
вул. Курпичова, 2, Харків, Україна
orcid.org/0000-0002-4773-7363
fomenkovv.f@gmail.com*

Ключові слова: ЗВО,
студенти, фізичне
виховання, фізична
підготовленість, фізична
культура, навчання.

Реформування системи освіти України потребує належної уваги до всіх елементів цього процесу, зокрема фізичного виховання здобувачів. Сучасна проблематика раціоналізації перетворень в поточних безпекових умовах вимагає аналізу особливостей викладання фізичного виховання у ЗВО. Мета – визначити поточний стан викладання фізичного виховання

у ЗВО. Матеріал і методи дослідження: педагогічне моделювання та прогнозування; аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація. Отримані результати. Виявлено, що навчальний процес з фізичного виховання у ЗВО регламентується державними нормативно-правовими актами. Проте в умовах розширення автономії закладів освіти зростає роль внутрішньої регуляції у ЗВО щодо особливостей організації фізичного виховання здобувачів освіти. Встановлено, що здебільшого у ЗВО отримує розвиток традиційна модель побудови процесу фізичного виховання здобувачів. Проте останнім часом розвиваються й інші моделі, що мають переваги стосовно максимального розвитку індивідуальних фізичних здібностей здобувачів, а також формування їх фізичної підготовленості з урахуванням потреб майбутньої професії. Проте становлення моделей фізичного виховання як повноцінних складових системи ускладнюється через проблеми, пов'язані з особливостями навчання у воєнний час та дистанційного/асинхронного викладання. Вони потребують вирішення не як окремі питання у структурі освітнього процесу, а в контексті вдосконалення всієї системи фізичного виховання з урахуванням досягнення мети збереження здоров'я студентської молоді. Висновки. Таким чином, встановлено основні моделі організації процесу фізичного виховання у ЗВО та їх можливості у забезпеченні якості освітнього процесу в умовах сьогодення. Зазначено, що сучасна система фізичного виховання ЗВО потребує корекції відповідно до поточних умов та майбутньої трансформації освітнього процесу. Встановлено, що існують проблеми організації навчання та контролю успішності здобувачів вищої освіти, а також якості процесу фізичного виховання на тлі збереження сталих форм його реалізації у освітньому середовищі.

PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN MODERN CONDITIONS

Yefremenko A. M.

*Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Athletics
Kharkiv State Academy of Physical Culture
Klochkivska str., 99, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0924-0281
pierrobertlef@gmail.com*

Kazak V. Yu.

*Senior Lecturer at the Department of Physical Education
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"
Kirpychova str., 2, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8288-1064
kazakvu@gmail.com*

Petrenko V. I.

*Senior Lecturer at the Department of Physical Education
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"
Kirpychova str., 2, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0009-0009-4145-5048
petrenkovalerij088@gmail.com*

Negligently I. A.

*Senior Lecturer at the Department of Physical Education
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"
Kirpychova str., 2, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0009-0001-5255-158X
Nedbaylo50@gmail.com*

Fomenko V. V.

*Lecturer at the Department of Physical Education
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"
Kirpychova str., 2, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4773-7363
fomenkovv.f@gmail.com*

Key words: *higher education institutions, students, physical education, physical fitness, physical culture, training.*

Purpose – is to determine the current state of physical education teaching in higher education institutions. Research material and methods: pedagogical modeling and forecasting; analysis, synthesis, generalization, specification. Results. It was found that the educational process of physical education in higher education institutions is regulated by state regulatory and legal acts. However, in the context of expanding the autonomy of educational institutions, the role of internal regulation in higher education institutions regarding the specifics of the organization of physical education of students is growing. It has been established that the traditional model of building the process of physical education of students is being developed mostly in higher education institutions. However, recently, other models have been developed, which have advantages in terms of the maximum development of individual physical abilities of applicants, as well as the formation of their physical fitness, taking into account the needs of the future profession. However, the formation of models of physical education as full-fledged components of the system is complicated by problems related to the peculiarities of training in wartime and distance/asynchronous teaching. They need to be solved not as separate issues in the structure of the educational process, but in the context of improving the entire system of physical education, taking into account the achievement of the goal of preserving the health of student youth.. Conclusions. Thus, the main models of the organization of the process of physical education in higher education institutions and their possibilities in ensuring the quality of the educational process in today's conditions have been established. It is noted that the modern system of physical education of higher education institutions needs correction in accordance with current conditions and the future transformation of the educational process. It has been established that there are problems with the organization of training and control of the success of higher education students, as well as the quality of the physical education process against the background of maintaining stable forms of its implementation in the educational environment.

Постановка проблеми. Вдосконалення процесу фізичного виховання здобувачів освіти ЗВО є важливим питанням сьогодення в умовах трансформації освітнього середовища. Для цього потрібно встановити поточний стан системи фізичного виховання ЗВО, що може вважатися вихідним при реорганізації освітнього середовища у закладах освіти з метою активного розвитку здоров'язбереження студентської молоді.

Реформування освітньої галузі є нагальним питанням в умовах трансформації сучасного українського суспільства. Причому запит на перетворення системи освіти викликаний як замовником якісних спеціалістів (державою), так і безпосередніми виконавцями (науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти). Априорі якість інтелектуальної та фізичної праці залежить не тільки від якісної професійної підготовки здобувачів вищої освіти під час навчання у ЗВО, але

й від стану здоров'я молоді [1; 2]. Тож в процесі навчання має бути забезпечено доступність здобувачів освіти до якісно організованого процесу фізичного виховання.

Вирішення цього завдання неможливе без перетворення сучасної системи фізичного виховання з урахуванням як поточного стану освітнього середовища ЗВО в контексті забезпечення здоров'язбереження здобувачів освіти, так і прогнозування потреб до їх фізичного стану у майбутньому з урахуванням професійної діяльності [1; 3]. Проте формування підходів щодо організації та забезпечення якісного процесу фізичного виховання потребує визначення сучасного стану системи фізичного виховання у ЗВО у зв'язку з поточними викликами останніх років.

Мета статті – визначити поточний стан викладання фізичного виховання у ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою умовою реалізації функції здоров'язбереження освітньої галузі є раціоналізація нормативно-правової документації, що визначає розвиток фізичної культури і спорту у державі, зокрема у роботі зі здобувачами вищої освіти. Наразі прийняті і діють закони, які не протирічать основним статтям конституції України щодо забезпечення здоров'я громадян [4, с. 107]. В той же час їх реалізація узгоджується зі стратегією розвитку фізичної культури і спорту у державі. При цьому положення даних нормативно-правових документів знаходять своє відображення у наказах адміністрації окремих ЗВО та планування навчальних годин і характеру їх реалізації в процесі проведення фізичного виховання зі здобувачами вищої освіти [5, с. 170].

Важливою тенденцією останнього часу є посилення автономії ЗВО, зокрема у питаннях планування освітнього процесу. Це є дотичним і до процесу фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Саме внутрішні рішення щодо його організації призвели до значної, так би мовити, «лібералізації» процесу фізичного виховання, що в екстремальних напрямках стосувалося зникнення фізичної культури як обов'язкової дисципліни з навчальних планів здобувачів освіти або значного обмеження кількості годин на фізичне виховання до значень, що є суттєво нижчими за нормовані показники рухової діяльності молодих осіб [6, с. 123]. Означені тенденції сприяли розвитку альтернативних форм традиційному підходу до організації фізичного виховання у ЗВО у структурі освітнього процесу.

Протягом тривалого часу навчання здобувачів вищої освіти відбувається у змішаному форматі, що позначається на рівні мотивації та активності тих, хто навчається, в тому числі і на заняттях з фізичного виховання [7, с. 108]. Основною проблемою

є відсутність прямого взаємозв'язку між здобувачами та викладачами, а також різке обмеження варіативності засобів та методів фізичного виховання у процесі змішаного та онлайн навчання.

Основним засобом фізичного виховання є фізичні вправи, які виконуються із застосуванням різних методів суто фізкультурно-спортивного та загальнопедагогічного характеру. В умовах проведення практичних занять, незалежно від застосованої моделі навчання, викладач обмежений словесним та частково застосовує наочний метод (якщо дозволяє простір та інструментарій) при виконанні фізичних вправ [8, с. 205]. Обсяг та різноманітність вправ обмежені простором, а також мінімалістичним інвентарем, який за можливості може бути розташований на загальних спортивних майданчиках. В такому випадку навчальний вплив може бути найбільш ефективно здійснений в умовах реалізації традиційної моделі та індивідуальної моделі у процесі фізичного виховання. Перевага традиційної моделі у різноманітті засобів, які викладач використовує для вирішення завдань фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Тож її негнучка, на перший погляд, структура дозволяє обмежити коло вправ, які виконують здобувачі при збереженні загальної ефективності моделі. При цьому велике значення набуває самостійна робота здобувачів, а практичні заняття передбачають ознайомлення з основним напрямком розвитку та вправами [9, с. 153]. Індивідуальна модель дозволяє викладачам обрати траєкторію фізичного вдосконалення здобувачів освіти з урахуванням поточного стану підготовленості та матеріально-технічних можливостей, а також уподобань здобувачів освіти до певної рухової діяльності фізкультурно-оздоровного характеру.

Значна складність спостерігається при реалізації секційної моделі в умовах дистанційного навчання та під час воєнного стану. Навіть якщо можливість відвідування здобувачами спортивних секцій зберігається, то значну проблему складають забезпечення безпеки здобувачів та транспорт до місця занять. В той же час для осіб, що знаходяться поза межами або у значній досяжності від спортивного об'єкту, на якому проходять секційні заняття, реалізація цієї моделі неможлива. Як і у випадку командних видів спорту зі значною кількістю гравців або видів фізкультурно-спортивної діяльності, які потребують специфічного чи дорогого обладнання.

В цілому, зазначена вище проблематика стосується і професійно орієнтованої моделі фізичного виховання. Але незважаючи на складність організації професійно орієнтованої фізичної культури у режимі онлайн, у форматі даної моделі викладачі мають змогу підбирати ефективні методики фізичного вдосконалення, спрямовані на досягнення

належного відносно професії рівня фізичної підготовленості із застосуванням доступних вправ та режимів для більшості здобувачів вищої освіти.

Однією із нагальних проблем підтримки належного функціонування системи фізичного виховання у ЗВО у сучасних реаліях є формування мотивації до занять. Відсутність стимуляції у вигляді проміжних атестацій та заліку з навчальної дисципліни негативно впливає на мотивацію здобувачів вищої освіти до досягнення результативності у процесі фізичного виховання. Дана проблема поглиблюється в умовах характеру навчання під час воєнного стану та психологічного напруження, який він викликає у здобувачів. Наразі викладачі стикаються з погіршенням ефективності процесу фізичного виховання внаслідок того, що поточна конфігурація системи освіти не концентрується на проблематиці викладання різних навчальних дисциплін, звертаючи увагу на фізичну культуру за принципом залишковості. Це додатково демотивує здобувачів освіти до занять незалежно від моделі навчання. Проте найбільше зниження ефективності очікується для традиційної моделі у випадку відсутності обов'язкового оцінювання та професійно орієнтованої моделі у випадку низької зацікавленості майбутнього фахівця у працевлаштуванні за професією. Натомість перевага свідомості при виборі характеру особистісного фізичного вдосконалення при реалізації секційної і індивідуальної моделі сприяє збереженню мотивації до фізичного виховання здобувачів ЗВО.

Підвищення мотивації з урахуванням зниження у студентів ЗВО прагнення до здоров'язбереження внаслідок переживання щодо збереження життя в умовах воєнного часу потребує розробки індивідуальних та групових форматів занять з фізичного виховання. Їх програмування має спиратися на мотивацію молоді щодо покращення власної підготовленості у ширшому значенні ніж складання заліку тощо, в точності слід наголошувати на фізичному вдосконаленні як провідному факторі виживання в сучасних умовах. Організація групових змагань з певного виду спорту чи оздоровчої діяльності в середині академічної групи та між групами по заочно-очній системі дозволить активізувати здобувачів освіти в процесі фізичного виховання.

Важливого значення в такому випадку набуває проблема контролю, що потребує ретельного вибору процедур оцінювання результативності процесу фізичного виховання з урахуванням можливостей його проведення в умовах змішаного та дистанційного навчання [10, с. 55]. Найпростішим є нормативний підхід до цього питання у традиційній моделі навчання та у професійно орієнтованій, при можливості здійснення оцінювання за

програмними показниками. Проте краща реалізація системи контролю фізичного вдосконалення у сучасних реаліях притаманна індивідуальній моделі навчання, а гірша ситуація – секційній моделі, адже організація та проведення змагань, які є одним із критеріїв оцінювання у даній моделі, значно ускладнено.

Перевагу у вирішенні цього питання набуває можливість здійснення якісного зворотного зв'язку із використанням інформаційно-комунікативних технологій. Наразі поширеним способом є фіксація виконання певної вправи, переглядаючи відео запис якої викладач має змогу оцінити якість засвоєння програмного матеріалу. Однак це неможливо для вправ, які вимагають прояву атлетичної та виконуються на певній відстані, що унеможливує їх фіксацію. В цілому, питання контролю за виконанням та оцінюванням учнів в умовах проведення занять дистанційно або у змішаному форматі є найбільш складним і потребує конкретизації знань та умінь відносно поточної ситуації, які визначатимуть набуття здобувачами ЗВО здоров'язбережувальної компетентності.

Звичайно для визначення ефективності певної моделі реалізації фізичного виховання у ЗВО потрібно конкретизувати його мету або обмежитися констатацією розвитку здоров'язбережувальної компетенції здобувачів вищої освіти, визначивши критерії компетентності. Проте це потребує проведення емпіричного дослідження, що наразі є за рамками об'єкту поточного дослідження. Однак є можливість моделювання спроможності певної моделі навчання вирішувати нагальні завдання фізичного виховання. При цьому слід враховувати особливості середовища, у якому функціонує сучасна система фізичного виховання ЗВО.

В результаті аналізу поточних можливостей викладання фізичного виховання у ЗВО констатовано, що ефективність традиційного підходу до фізичного виховання здобувачів освіти є емпірично та теоретично обґрунтованою, а також методично забезпеченою. Саме за цією моделлю уніфіковано або, коли вона є взятою за основу, незважаючи на значний період, що пройшов після посилення автономії освітнього процесу продовжують працювати більшість ЗВО при організації процесу фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Дана модель є відображенням загальноприйнятої структури викладання навчальних дисциплін у ЗВО, з домінуванням практичного компоненту. У традиційній моделі фізичне виховання чітко структуроване у блоки – модулі, які передбачають вивчення певного виду рухової діяльності за визначеною викладачем кількістю годин. Контроль відбувається шляхом проміжних атестацій, результат навчання визначає отримання заліку за

результатами складання контрольних нормативів. Таким чином, здобувач оволодіває руховою компетентністю у межах чітко визначеної викладачем фізичного виховання програми.

Рідше зустрічається професійно орієнтована модель фізичного виховання у ЗВО. Її характеристиками є відповідність процесу фізичного виховання потребам фізичної підготовленості майбутньої професії, а також опанування особливостей організації і проведення занять фізичними вправами у робочий час. Відповідно до зазначених завдань структуровано навчальний матеріал у робочих програмах за темами, які передбачають освоєння рухової діяльності та розвиток фізичної підготовленості відповідно до вимог, які визначає професіограма певного фаху. Контроль та оцінювання, в цілому, близькі з вимогами до традиційної моделі організації фізичного виховання у ЗВО, проте більшу частку має теоретичний компонент у розвитку здоров'язбережувальної компетенції. Це пов'язано з цілепокладанням щодо розвитку вмінь до самостійної організації занять фізичними вправами. Таким чином, професійно орієнтована модель реалізує утилітарний підхід щодо організації фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Зрозуміло, що найбільшого поширення вона знаходить у ЗВО, які готують фахівців робочих та інженерних професій.

Загалом, можна відзначити, що представлені вище моделі мають бути найбільш поширеними в освітньому процесі з фізичного виховання у ЗВО, адже дозволяють вирішувати конкретні завдання фізичного вдосконалення здобувачів освіти (професійно орієнтована модель) або спираються на значну теоретико-методичну базу у розвитку рухових здібностей майбутніх спеціалістів (традиційна модель).

Проте в умовах модернізації освіти з'являються інші моделі фізичного виховання здобувачів вищої освіти, які можуть бути реалізовані як самостійно, так і у структурі розглянутих вище моделей. Йдеться про секційну та індивідуальну моделі фізичного виховання як таких, що є досить модерними для українського освітнього середовища і передбачають значну активність безпосередньо здобувача у питанні вибору траєкторії побудови структури фізичної культури особистості. Найменш поширеною, з точки зору масовості, є індивідуальна модель фізичного виховання у ЗВО.

Спостерігаємо її переважне застосування у процесі фізичного виховання осіб, які мають відхилення здоров'я, але не для здобувачів, які відносяться до основної медичної групи. В той же час дана модель вимагає значної уваги до побудови та контролю ефективності процесу фізичної культури конкретного здобувача з боку виклада-

чів. Загалом, даний формат навчання передбачає визначення поточного рівня рухової підготовленості та стану здоров'я конкретного індивіда, з подальшим підбором програмного матеріалу та визначенням контрольних заходів для реалізації певної мети навчання, в рамках академічної та самостійної роботи здобувачів, зі значною перевагою останньої. В цілому, даний підхід сприяє значному розвитку фізичної культури особистості порівняно з традиційною та професійно спрямованою моделями, проте має складності при роботі із великими вибірками здобувачів вищої освіти та організації контролю і оцінювання сформованості компетенцій. Дана модель порівняно з іншими дозволяє більш ефективно вирішувати конкретні завдання фізичного виховання і рухового розвитку здобувачів вищої освіти. Тут спостерігаємо чи не найбільшу частку часу навчання, який відводиться теоретичному блоку, адже більшість завдань виконуються здобувачами самостійно. Контроль індивідуалізовано відповідно до завдань навчання.

Секційна модель організації фізичного виховання у ЗВО позиціонується як один із сучасних підходів до формування здоров'язбережувальної компетенції здобувачів вищої освіти в контексті розвитку студентського спорту, що є популярним напрямком у процесі реформування фізичного виховання. В цілому, тут спостерігається тенденція до індивідуалізації і максимально можливого розвитку фізичної культури особистості у одному або декількох напрямках (видах спорту або фізичної активності). Співвідношення теоретичного і практичного компонента навчання залежать від виду секційної роботи, а контроль здійснюється, в основному, за кількістю відвідувань секції. В такій моделі переважають саме аудиторні заняття, які є засобом організації і контролю фізичного виховання здобувачів освіти в рамках спеціалізованого вивчення певного виду фізкультурно-спортивної діяльності.

Загалом подібну модель намагаються активно впроваджувати адміністрації ЗВО або як основну при реалізації навчального процесу з фізичної культури, або як додаткову чи альтернативну при реалізації традиційної моделі. Секційна модель є найбільш демократичнішою з усіх розглянутих для вибору напрямку розвитку фізичної культури особистості, проте не має конкретики щодо розвитку визначених знань та рухових здібностей майбутніх фахівців, окрім тих, що розвиватимуться обраною фізкультурно-спортивною діяльністю.

Висновки. В результаті аналізу поточного стану системи фізичного виховання ЗВО встановлено проблематику, з якою стикаються викладачі при організації та реалізації навчального процесу в умовах реформування та складної без-

пекової ситуації сьогодення. Саме сьогодні відбувається жорстка трансформація уявлень про сучасний процес фізичного виховання у ЗВО, що потребує формування гнучких моделей навчання з урахуванням можливостей забезпечення максимальної реалізації рухового потенціалу індивіда в процесі формування особистісної фізичної культури. Формується розуміння необхідності кардинальної зміни системи фізичного виховання у двох напрямках – забезпечення належного рівня фізичної підготовленості з урахуванням безпечних загроз сьогодення та набуття здоров'язберігаючої компетентності в умовах переважно самостійного опанування здобувачами ЗВО рухової діяльності. Потреба сьогодення у високоорганізованому здоровому здобувачеві вищої освіти

вимагає розробки сучасних критеріїв моніторингу та контролю у фізичному вихованні здобувачів освіти, які будуть обов'язковими та відображатимуть реальні навчальні досягнення тих, що навчаються. Наразі система фізичного виховання у ЗВО не відповідає зазначеним вимогам і потребує реформування з урахуванням поточних реалій та найближчих перспектив розвитку освітньої галузі. Її поточний стан та визначена проблематика сприятимуть поглибленню розуміння змін, які необхідно здійснити для покращення фізичної культури здобувачів ЗВО.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та апробації положень реалізації окремих моделей фізичного виховання здобувачів вищої освіти в умовах тривалого воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабаджанян В., Семаль Н., Беседа Н. Сучасний стан фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти під час війни в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 2(16). С. 167–176.
2. Мартинова Н. П. Самостійні заняття в системі фізичного виховання студентів закладів вищої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 4(327). С. 62–70.
3. Корягін В., Блавт О. Сучасні виклики модернізації у фізичному вихованні студентів закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 2020. С. 93–97.
4. Оксьом П., Бережна Л. Нормативно-правові та управлінські проблеми викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти України. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 2021. С. 105–114.
5. Круцевич Т., Сاینчук М., Підлетейчук Р. Причини політики девальвації фізичної підготовки в системі фізичного виховання в закладах освіти України. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2018. № 1. С. 169–174.
6. Панчук А., Панчук І., Бутенко Т. Удосконалення системи фізичного виховання студентів ЗВО як педагогічна проблема. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2020. № 2(25). С. 118–125.
7. Пермяков О., Оніщук Л., Йопа Т., Остапов А. Сучасна система фізичного виховання в умовах ЗВО. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2020. № 13. С. 102–112.
8. Щербиніна М.Б., Глоба Т.А. Підходи щодо організації фізичного виховання у закладах вищої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2020. № 1(332). С. 202–212.
9. Корольова Н.Ю. Педагогічні проблеми навчання студентів дисципліні «Фізичне виховання» в сучасних умовах. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки. Зб. наук. праць*. 2019. С. 150–154.
10. Пішак О.В., Романів Л.В., Поліщук Н.М. Сучасні тенденції фізичного виховання, спорту та здоров'я людини в національній системі освіти. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. № 79. С. 53–59.

REFERENCES

1. Babadzhanian, V., Semal, N., Beseda, N., Farionov, V., & Kurii, O. (2023). Suchasnyi stan fizychnoho vykhovannia studentiv u zakladakh vyshchoi osvity pid chas viiny v Ukraini [The current state of physical education of students in higher education institutions during the war in Ukraine]. *Nauka i tekhnika sьогодni*. Vol. 2(16). P. 167-176. [in Ukrainian]
2. Martynova, N. P. (2019) Samostiini zaniattia v systemi fizychnoho vykhovannia studentiv zakladiv vyshchoi osvity [Self-study in the system of physical education of students of higher education institutions]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky*. Vol. 4(327). P. 62–70. [in Ukrainian]
3. Koriahin, V., & Blavt, O. (2020). Suchasni vyklyky modernizatsii u fizychnomu vykhovanni studentiv zakladiv vyshchoi osvity [Modern challenges of modernization in physical education of students of higher

- education institutions]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleennia*. P. 93–97. [in Ukrainian]
4. Oksom, P., & Berezhna, L. (2021.) Normatyvno-pravovi ta upravlinski problemy vykladannia navchalnoi dystsypliny «Fizyчне vykhovannia» u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Normative-legal and managerial problems of teaching the educational discipline «Physical education» in higher education institutions of Ukraine.]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleennia*. 2021. P. 105–114. [in Ukrainian]
 5. Krutsevych, T., Sainchuk, M., & Pidleteichuk, R. (2018). Prychyny polityky devalvatsii fizychnoi pidhovtovky v systemi fizychnoho vykhovannia v zakladakh osvity Ukrainy [Reasons for the policy of devaluation of physical training in the system of physical education in educational institutions of Ukraine]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. Vol. 1. P. 169–174. [in Ukrainian]
 6. Panchuk, A., Panchuk, I., Butenko, T., & Kashuba, A. (2020). Udoskonalennia systemy fizychnoho vykhovannia studentiv ZVO yak pedahohichna problema [Improving the system of physical education of students of higher education institutions as a pedagogical problem]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Serii : Pedahohika*. Vol. 2(25). P. 118–125. [in Ukrainian]
 7. Permiakov, O., Onishchuk, L., Yopa, T., & Ostapov, A. (2020). Suchasna systema fizychnoho vykhovannia v umovakh ZVO [Modern system of physical education in the conditions of secondary schools]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*. Vol. 13. P. 102–112. [in Ukrainian]
 8. Shcherbynina, M. B., & Hloba T. A. (2020). Pidkhody shchodo orhanizatsii fizychnoho vykhovannia u zakladakh vyshchoi osvity [Approaches to the organization of physical education in institutions of higher education]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii : Pedahohichni nauky*. Vol. 1(332). P. 202–212. [in Ukrainian]
 9. Korolova, N. Yu. (2029). Pedahohichni problemy navchannia studentiv dystsyplini «Fizyчне vykhovannia» v suchasnykh umovakh [Pedagogical problems of teaching students of the discipline «Physical education» in modern conditions]. *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Serii : Pedahohichni nauky. Zb. nauk. Prats*. P. 150–154. [in Ukrainian]
 10. Pishak, O. V., Romaniv, L. V., & Polishchuk, N. M. (2021). Suchasni tendentsii fizychnoho vykhovannia, sportu ta zdorovia liudyny v natsionalnii systemi osvity [Modern trends in physical education, sports and human health in the national education system]. *Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. Vol. 79. P. 53–59. [in Ukrainian]